

СЪЮЗ НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ
Член на Международната асоциация на съдиите (МАС)
Член на Европейската асоциация на съдиите (ЕАС)
Член на Европейски магистрати за демокрация и свободи (МЕДЕЛ)
София 1000, ул. Пиротска 7, ет.5, тел 0879686841
e.mail: office@judgesbg.org

До народните представители в

52. Народно събрание

До Временната комисия по правни въпроси на

52. Народно събрание

СТ А Н О В И Щ Е

от

Съюза на съдиите в България

по Общ законопроект за изменение и допълнение на
Закона за съдебната власт № 52-653-123-6/14.05.2026 г.

Уважаеми народни представители в 52. Народно събрание,

С настоящето обръщение бихме искали да изложим пред Вас становището на Съюза на съдиите в България относно Общия законопроект за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт № 52-653-123-6/14.05.2026 г.

Преди да изложим своите съображения по отделните параграфи на законопроекта, бихме искали да изразим принципната си подкрепа за декларираните от вносителите на обединените законопроекти цели, а именно при условията на прозрачност и задълбочена проверка на кандидатите да бъдат избрани членове на Висшия съдебен съвет /ВСС/ и на Инспектората към ВСС, като това стане без забавяне, предвид изтеклите отдавна мандати на изборните членове на този орган. Положителна оценка заслужават и констатациите в мотивите към законопроектите за съществуващото ниско обществено доверие към съдебната система и наличието на натрупани съмнения за непрозрачност, зависимости и нерегламентирани влияния. Затова и с неудовлетворение отбелязваме, че не бяха взети предвид от страна на парламентарното мнозинство на едни от най-съществените ни

призиви от обръщението към народните представители от 7.05.2026 г.¹ Първият от тях беше да бъде създадена парламентарна комисия за изясняване на обстоятелствата относно влиянието на нелегитимни групи в правосъдието и установяване на съпричастните към дейността на тези групи длъжностни лица. Отричането на всепризнатата в демократичния свят практика за формиране на ад хок парламентарни комисии в случаите на наличие на достатъчно обосновани съмнения за проникнало надълбоко завземане на институции на държавната власт и необходимост от адекватно противодействие предполага не особено оптимистично очакване, че същите институции, дори след обновяване на персоналия им състав, ще са в състояние да изобличат съответните порочни зависимости. Друго наше ключово предложение, което не е намерило място в обединените законопроекти, е запазването на статута на действащи съдии на членовете на Съдийската колегия на ВСС по време на техния мандат. Както нееднократно сме посочвали², такава промяна е наложителна, тъй като би осигурила действителна представителност на професионалната общност, би прекъснало тенденцията на откъсване на членовете на ВСС от колегите им, които са ги избрали и би повишило отговорността и отчетността на тяхната дейност.

По отношение на отделните разпоредби на законопроекта, изразяваме следното становище:

По § 1 – Застъпвайки мнението, че е необходимо т. нар. „парламентарна“ квота да включва представители не на излъчените в Народното събрание политически сили, а на обществото, сме изразявали позиция, че следва да бъде дадена възможност на останалите юридически професии, на академичните среди и на неправителствения сектор да предлагат кандидати за членове на ВСС. Същевременно, считаме за неудачен и създаващ основателни опасения за противоконституционност подхода на предложената разпоредба, определящ ограничен кръг конкретни организации и институции, като имащи право да предлагат такива членове и то при условията на обвързване на народните представители с тези предложения.

По § 2 – Принципно подкрепяме предложеното допълнение в ал. 1 на чл. 17 от ЗСВ, насочено към установяване на изискване за партийна необвързаност и независимост на кандидатите за членове на ВСС, но считаме, че е необходимо прецизиране на използваното понятие „партийно неутрални“ в по-голяма степен от предлаганото с § 17, доколкото не всички описани там хипотези обхващат случаите на партийна активност и обвързаност. Подкрепяме предложеното ново, второ, изречение в същата разпоредба, според което в т. нар. „парламентарна квота“ на ВСС не следва да бъдат избирани кандидати, заемащи към момента на избора прокурорски или следователски длъжности, доколкото такова едно ограничение би съдействало за повишаване на общественото представителство в Прокурорската колегия и би ограничило възможността за упражняване на влияние върху дейността ѝ от страна на главния прокурор.

¹ <https://judgesbg.org/wp-content/uploads/2026/05/обръщение-52-НС-7.05.26.pdf>

² <https://judgesbg.org/wp-content/uploads/2024/05/stanovishe-zsv.pdf>; <https://judgesbg.org/wp-content/uploads/2025/01/ssb-stanov-zsv-8-Jan-2025.pdf>

По § 3 – Подкрепяме предвиденото ограничение да не могат да бъдат изборни членове на ВСС лица, които в последните 7 години са били членове по право на същия орган, респективно са били определени да изпълняват функциите председател на ВКС, председател на ВАС или главен прокурор. Такова едно ограничение е в съответствие с установената в Конституцията забрана за повторен мандат на изборните членове на ВСС, какъвто фактически би бил налице, ако преди да бъде излъчен като изборен член, съответен кандидат вече е участвал в Съвета, макар и в качество на член по право. По достатъчно обоснован начин в мотивите на съответния законопроект е обоснована и необходимостта от една такава промяна, а именно – прекъсването на възможността за пренасяне на влияние от страна на „върховете“ на системата, към колективния орган, на когото е възложено да я администрира.

По § 4, вариант 1 – Принципно подкрепяме предложеното ново изречение второ в ал. 3 на чл. 19, но считаме, че справка, която следва да бъде изисквана от Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства, не следва да обхваща информация единствено за неправомерно прилаганите специални разузнавателни средства спрямо кандидатите. Практиката на посоченото бюро сочи, че в изключително редки случаи същото установява неправомерност на прилагани специални разузнавателни средства. В същото време, установените нееднократно от ЕСПЧ несъответствия на правната уредба в България за употреба и контрол на специалните разузнавателни средства /СРС/ с изискванията на Конвенцията за защита на човешките права и основните свободи, даващи възможности за злоупотреби и поставяне в състояния на зависимости, обуславят необходимост от разкриване на информация и за такава употреба на СРС спрямо съответните кандидати, която не е установена като неправомерна. Няма основание да се приеме, че по този начин би била разкрита следствена или друга тайна, доколкото с предлаганата разпоредба се предвижда да бъде изисквана и информация за наличие на висящи, прекратени и спрени досъдебни производства, по които съответните кандидати са привлечени като обвиняеми. По отношение на предложените изменения в ал. 4 на чл. 19, поддържаеме принципното си виждане, изложено по-горе по отношение на § 1, че не следва да бъде лимитиран кръгът на съсловни организации на останалите правни професии и на академичните институции, които могат да предлагат на народните представители кандидати за членове на ВСС, избирани от Народното събрание.

По § 4, вариант 2 – Принципно подкрепяме предложенията за приемане от Народното събрание на правила за установяването на наличието на изискуемите качества на кандидатите за членове на ВСС, както и за изрично разписване на правомощията на специализираната постоянна комисия по ал. 2 на чл. 19. Същевременно намираме за необходимо на законово ниво да се въведе и правомощие за извършване на задълбочена проверка на декларираните от кандидатите обстоятелства, свързани с имотното им състояние и произхода на средствата за придобиване на имуществото им, както и за частен интерес. Съюзът на съдиите в България счита за необходимо в рамките на законодателния дебат да бъде отчетен и рискът при дълбока институционална деформация формално съществуващи контролни и антикорупционни механизми да придобият контрапродуктивен характер, като вместо да разкриват и ограничават

зависимости, да създават привидност за институционална реакция и по този начин да легитимират вече установени мрежи на влияние. В този контекст особено важно е новите механизми за проверка на професионалните и нравствените качества, имущественото състояние, конфликтите на интереси и зависимостите на кандидатите за ВСС и ИВСС да не се свеждат до формално изпълнение на процедури, а да бъдат изградени върху ясни, публични и проверими критерии, стандартизирана методика и ефективни гаранции за независимост на самия проверяващ механизъм.

По § 5 – Принципно подкрепяме съдържащите се и в двата варианта предложения за ограничаване на правомощията на ВСС, съставен от изборни членове, чиито мандат е изтекъл. Тези предложения са необходими в светлината на Решението на Съда на ЕС по дело C-313/23. Също така, вече сме посочвали, че кадровата политика на настоящия ВСС не е подчинена на необходимостта да бъде обезпечено доброто функциониране на съдебната система и осигуряване на справедливо и основано на професионалните качества кадрово развитие, като начина на планиране и провеждане на конкурсите за първоначално назначаване и за повишаване „създава усещане, че се цели заемането на съответните места да става от предварително подбрани кандидати, не според най-добрите им професионални и етични качества, а по други критерии, най-вече лоялност към определени кръгове“.³ Затова и поддържаме предложението си от обръщението ни от 7.05.2026 г. решенията по текущите конкурси за повишаване и избор на административни ръководители да бъдат взети от следващия състав на Висшия съдебен съвет, в рамките на редовен мандат и в условията на неизчерпано доверие от страна на обществото и професионалното съсловие. Намираме за необходимо изрично уреждане на изключения в ограничението на правомощията на ВСС, съставен от членове с изтекъл мандат, като бъдат изключени от тези ограничения функциите по чл. 239, ал. 1 – ал. 3 и чл. 243 от ЗСВ, тъй като упражняването им е от съществено значение за функционирането на органите на съдебната власт. Следва да се прецизира и редакцията на вариант 2 на § 5, така че да не се използва предложеният текст на ал. 10 на чл. 30 за заобикаляне на предвиденото ограничение.

По § 6, вариант 1 – Намираме, че е необходимо привеждане в съответствие на текста със съдържанието на предложенията по § 5, тъй като е налице несъгласуваност на двете разпоредби по въпроса кой следва да е началният момент на действие на съответните ограничения и за техния обхват.

По § 6, вариант 2 – Изразяваме съгласие с предложението взимането на съществените решения, засягащи кадровите въпроси за съдиите да е с мнозинство, включващо представителите на т. нар. „професионална квота“. Така една промяна ще доведе до приближаване към съществуващите международни стандарти за независимост на съдебната власт и ще съответства на изричните препоръки в тази насока на Венецианската комисия.

³ https://judgesbg.org/wp-content/uploads/2023/02/stanovishte_VSS.pdf <https://judgesbg.org/wp-content/uploads/2024/12/Становище-СК-конкурс-адм.-съдилища-24-1.pdf>

По § 7 – Подкрепяме вече изразяваната от нашата организация позиция в подкрепа на предложението жалбите срещу решенията по чл. 30, ал. 5, т. 3 и 9 да се разглеждат от смесен съдебен състав, състоящ се от двама съдии от Върховния касационен съд и един съдия от Върховния административен съд. Такова едно законодателно решение не противоречи на Конституцията, съобразно актуалната практика на Конституционния съд, изразена в Решение № 2 от 14.02.2023 г. по к. д. № 1/2022 г., същото съответства и на вече въведени законодателни решения в чл. 135, ал. 5 от АПК, както и в чл. 29г, ал. 4 и чл. 29н, ал. 4 от ЗСВ. Считаме, че нито от съдържанието на разпоредбата на чл. 125, ал. 1 от Конституцията, нито от ал. 2 на същата, могат да се формират изводи за изключителна компетентност на ВАС да се произнася по жалби срещу решения на ВСС по дисциплинарни въпроси и такива, свързани с организирането и провеждането на конкурси. Подкрепяме принципно и предложението за създаване на ал. 4 в чл. 36, но предлагаме да бъде прецизирана възможността министърът на правосъдието да оспорва тези актове на пленума и колегиите на ВСС, които са свързани с упражняването на съответните негови конституционни правомощия по отношение на съдебната власт.

По § 8 – Подкрепяме предлаганото изменение, с което се прецизират изискванията за заемане на длъжностите главен инспектор и инспектори в Инспектората към ВСС /ИВСС/, доколкото същите са необходими, предвид конкретните функции на този орган по отношение на различните органи на съдебната власт.

По § 9 – Подкрепяме предвиденото във вариант 1 участие на професионалната общност в излъчването на кандидати за главен инспектор и инспектори – така предлаганите изменения са в съответствие с отправените няколко пъти препоръки в докладите на ЕК по Механизма за върховенството на правото. Подкрепяме и предвидените във вариант 2 изменения по отношение на реда на избора на членове на ИВСС от страна на Народното събрание, като считаме, че тези предложения могат да бъдат синхронизирани с тези по вариант 1.

По § 10 – Подкрепяме предвиденото ограничение във функциите на ИВСС в условията на изтекъл с повече от 1 година мандат на неговите членове, тъй като предложението е в съответствие с на Решението на Съда на ЕС по дело С-313/23.

По § 11 – Считаме, че предвидените изменения на чл. 145 следва да бъдат подкрепени, доколкото същите в съответствие с действащите разпоредби на Конституцията прецизират правомощията на прокурора извън рамките на наказателното производство.

По § 12 – Подкрепяме предвиденото и в двата варианта изрично правомощие на пленума на ВСС да определя временно изпълняващите функции председател на ВКС, председател на ВАС и главен прокурор, като намираме за уместни предложенията в първия вариант за изменения и допълнения в алинеи 10, 11 и 15 на чл. 173.

По § 13 – Първото предвидено изменение – това по ал. 4 на чл. 175 по съществува си е идентично с предложенията в двата варианта на § 12 за изрично установяване като правомощие на пленума на ВСС определянето на временно изпълняващи функциите

председател на ВКС, председател на ВАС и главен прокурор. Считаме, че е насочена към повишаване на отчетността и отговорността на главния прокурор и не се явява противоконституционна предлаганата възможност предложение за предсрочно освобождаване на главния прокурор да се прави от министъра на правосъдието, председателя на ВКС, пленума или ОСНК на ВКС, не по-малко от трима от членовете на пленума на ВСС, омбудсмана, не по-малко от една пета от народните представители и от Висшия адвокатски съвет, но намираме за необходимо изрично да се уточни, че такова предложение се отправя до пленума на ВСС, в чиито правомощия е вземането на решение за отправяне на съответно предложение до президента.

По § 14 – § 16 - Считаме, че следва да бъдат подкрепени предлаганите изменения по отношение на дисциплинарните производства, предвиждащи квалифицирано мнозинство на съдиите, избрани от съдии при взимане на решения за налагане на дисциплинарно наказание и прецизиране на реда за разглеждане на жалбите срещу наложените дисциплинарни наказания. Същевременно е необходимо да се обмисли предлаганото изменение с § 16, предвиждащо обжалване пред смесен състав на съдии от ВКС и ВАС на заповеди за обръщане на внимание, издавани от административни ръководители.

По § 17 – Изложили сме съображения за необходимост от по-детайлно прецизиране на предлаганата разпоредба в становището ни по § 2 от законопроекта.

По § 18 – Считаме, че предлаганата преходна разпоредба е в съответствие с новопредвиденото правомощие на пленума на ВСС да определя временно изпълняващи функциите председател на ВАС и главен прокурор, доколкото към момента съответните решения са взети от отделните колегии на ВСС.

По § 19 - § 21, вариант 1 – Следва да се синхронизират предлаганите като преходни и заключителни разпоредби с предложенията по § 5 и § 6, вариант 1.

По § 21, вариант 2 – Считаме, че е принципно правилен подходът за ревизиране на командированията, извършени до момента, но е необходимо това да стане не само по отношение на издадените заповеди от страна на председателя на ВАС, съответно изпълняващите такива функции. Предвид предлаганите с § 5 ограничения на кадровите правомощия на колегиите на ВСС и произтичащите от тях забавяния при приключванията на конкурсните процедури може да се очаква нарастване на употребата на командироването. Затова и считаме за уместно, вместо възлагане на контролни функции по отношение на командироването на колегиите на настоящия ВСС, въвеждане на вече предлагани от нас правомощия на общите събрания на съдилищата, съответно на отделенията в тях за вземане на решения за командироване на съдии.⁴

⁴ https://judgesbg.org/wp-content/uploads/2019/07/stanovije_-zsv_-jul2019.pdf

По § 22 – Намираме за необходимо прецизиране на разпоредбата по отношение на взетите решения в периода между влизане в сила на Закона за държавния бюджет за 2025 г. и влизане в сила на ЗИДЗСВ.

По § 23 – Считаме, че е в правомощията на законодателната власт преосмислянето и отмяната на вече направените законодателни промени, като тези, предмет на предложението.

По § 24 – Както вече сме посочвали⁵, досегашната система за електронно дистанционно гласуване при избор на членове на ВСС от т. нар. „професионална квота“ е определена от пленума на ВСС като несъответстваща на съвременните стандарти за информационна сигурност⁶, същата е и практически неизползваема, предвид изтеклите още преди 2023 г. сертификати на основни използвани от нея софтуерни приложения. Изразили сме и позиция, че внедряването на нова система за електронно гласуване, респективно цялостен редизайн на настоящата, ще изисква удължаване на срока за започване на процедурата за избор и няма гаранции, че и с удължаване с още няколко месеца на този срок, ще бъде въведена нова система за електронно дистанционно гласуване, предвид бездействието, демонстрирано до момента в тази насока на настоящия състав на ВСС. Затова и в резултат именно на това бездействие българските магистрати са лишени от възможността да използват електронно дистанционно гласуване при избора на техни представители във ВСС и единственият възможен начин за провеждане на избора е гласуване с хартиени бюлетини. В обръщението ни от 7.05.2026 г. изразихме становище, че при предприемане на необходимите законодателни изменения в насока на промяна на минималния брой магистрати, необходими за формиране на секции за гласуване с хартиени бюлетини, намираме за подходящ критерий за определяне на секции по места съответните апелативни райони, а не тези на окръжните съдилища. Мотивирали сме това наше становище предвид значителните разлики в числеността на съдиите, прокурорите и следователите между отделните райони на окръжни съдилища, като в някои този брой е толкова малък, че се поставя под въпрос както кадровото обезпечаване на съответните секционни комисии, така и необходимостта от запазване на тайната на вота. С оглед изразените становища от страна на съдилищата при проведената от ВСС анкета през 2025 г. в подкрепа на формирането на секции по места по окръжни съдилища, не възразяваме и за законодателно изменение в тази насока, при запазване на предвидените в действащите разпоредби на чл. 29м и чл. 29н гаранции за участие на наблюдатели и публично отваряне на избирателните кутии и преброяване на подадените бюлетини. Като допълнителни гаранции за прозрачност и представително участие в изборния процес предлагаме изрично да бъде предвидено участие в секционните комисии на представители на различните съдилища от района на съответната секция. Отново поставяме на вниманието на законодателя възможността, предвидена и понастоящем в закона, за точна и бърза обработка на резултатите от гласуването да бъдат използвани машините, чрез които се провеждат местните и парламентарните избори.

⁵ https://judgesbg.org/wp-content/uploads/2025/04/Писмо_ССБ_ИзбориВСС_15.04.25.pdf

⁶ <https://vss.justice.bg/root/f/upload/44/pr-07-13-03-2025-plenum.pdf>

Препотвърждаваме готовността си Съюзът на съдиите в България активно да участва в обсъждането на предприятиите от народните представители законодателни инициативи, насочени към утвърждаване на прозрачно, почтено и ефективно администриране на съдебната власт и повишаване на общественото доверие към нея.

Гр. София,

От името на Управителния съвет на ССБ:

3.06.2026 г.

Атанас Ст. Атанасов